

10/22/12

א"ת

אור שמח הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ו

הלכה יב

[יב] ובליל יו"ט הראשון מברך על הסוכה ואח"כ על הזמן.

בסוף החליל (סוכה נו, א) אמר דרב סבר סוכה ואח"כ זמן. ופר"ק הגמרא מהא דאמר הילך מצה הילך חמץ, אלמא תדיר קודם, אף על גב דחמץ חיובא דיומא הוי, ואמר רב תנאי היא. ולרבינו לא מצאתי שיזכור הך דהילך מצה הילך חמץ. ואולי דהוה מספקא ליה אם ההלכה דסוכה ואח"כ זמן חולקת על משנתנו דהילך מצה הילך חמץ, ומספ"ל בתירוצי דרבנן בתוספות בסוגיין (שם ד"ה והלכתא). ולדעתנו נראה דסוגיין בסוכה אזלא אליבא דרבא, דלאב"י דאמר בסוף פרק גיד הנשה (חולין קא, ב) דהא דשלח ר' יוחנן הזיד בשבת ושגג ביוה"כ פטור משום דשבת קביע' וקיימא, ויה"כ פ"ב דקא קבעי לה, ופירושו, דחשיב שבת כקודמת ליוה"כ פ, ושבת חיילא ויה"כ פ לא חיילא, דאין איסור חל על איסור, ולא הוי איסור בת אחת, ה"ג לחם הפנים דמחמת שבת אתיא דקביע' וקיימא חשיבא קודמת לשתי הלחם דמחמת עצרת אתו דב"ד קבעו לה, ולכן מצה קודמת לחלוקה לחמץ, משא"כ סוכה זמן דשניהם בב"ד תליא חיובא דיומא עדיף, לכן סוכה ואח"כ זמן. וסוגיין קאי לרבא, דאמר שם סוף סוף תרווייהו בהדי הדדי קאתו, וה"ג תרווייהו קאתו, ודר"ק.

אולם פירוש השמועה דפרק גיד הנשה, דאמר אלא אמר רבא שמדא הוי, ושלחו מתם דיומא דיוה"כ פ דהא שתא שבתא הוא דחוק לפירש"י, יער"ש, והנ"ל, דמצאנו בש"ס דהיה שמדא על קידוש החודש ועיבור שנה, עיין פ"ק דסנהדרין (יב, א), ורבינו פסק בהלכות קידוש החודש (פ"ג הט"ז) דאם ישבו ב"ד ולא באו עדים וקבעו שלשים ואחד לר"ח, וקבעו מועדים, ואחר המועדים באו עדים שנראית הלבנה ביום שלשים, אז חוזרין ב"ד וקובעין החודש וחושבין לפי קביעות הר"ח ביום שלשים. ולכן כה"ג דשמדא הויא על קידוש החודש, ולא ישבו ב"ד ולא באו עדים, ועיברו החודש, וסמכינן על חשבון ארץ ישראל כשיטת רבינו, וביוה"כ זה דביד ב"ד לקבל עדים ולא לאיים עליהן, וימצא דיוה"כ פ יהיה ביום ו', ולכן כיון דביכולת ב"ד לעשות שיהיה יוה"כ פ ביום אחר אף אחרי שכבר עשו יוה"כ פ, לכן בזה חשוב שבת קודמת משום דקביע' וקיימא, ויוה"כ פ עדיין ביד ב"ד תלוי, משא"כ באופן שאין ביכולת ב"ד לשנות, כמו אם קדשו ב"ד החודש ביום שלשים לר"ח, תו כי אתי יוה"כ פ כבר קבוע הוא מר"ח, ותרווייהו בהדי הדדי אתו, ולכן אמר שמדא הוי, דבל"ז לא מצינו אלול מעובר מימות עזרא ואילך, ועיין פ"ק דרה"ש דף י"ט כ', כנ"ל לדעתנו [וע"ד צחות, רבין וכל נחותי אמרוה כרבא (חולין שם) יתכן דזהו רבה בב"ח דאמר זמן ואח"כ סוכה סבר כרבא דתרווייהו בהדי הדדי אתו, ואפ"ה מצה קודם, ה"ג זמן קודם דהוי תדירא, וזהו נחותי, ועיין].

ובעצרת תמיד בהדי הדדי אתו, לפי שעצרת חתוכה היא, חמישים יום לספירת העומר, ופעמים בד' בה' כו', ולכן לא הוי השלוחים יוצאים על סיון, כדאמר בירושלמי תמן (ר"ה פ"א ה"ד), והבן בכ"ז. והנה אם הלכה כרבא נגד אב"י במידי דאינן בזמן הזה האריכו האחרונים, וכאן פלוגתתן בחיוב חטאת, ומפני זה לא זכר רבינו הך דהילך מצה הילך חמץ, מפני דלא הכריע אם הלכה כאב"י או כרבא, ודר"ק. אח"כ ראיתי במשנה למלך פרק ד' מהלכות כלי המקדש שעמד ע"ד רבינו בזה.

וראיתי באחרונים שכתבו דבליל שני ודאי סוכה קודם, משום דהוי דאורייתא, וזמן הוי דרבנן. ובשר"ת שאגת אריה (סימן ל"ב) כתב דבזה אין מעלה לקדימה כלל, דהא דהוי דרבנן הוי לגבי דאורייתא כדבר הרשות, ואין בזה משום קפידא דהקדמה. דאטו אם ירצה להקדים מילי דרשות אסור, יער"ש סברא ברורה. אבל תמן הוי כמו קידוש וברכת המזון דהוי דבר תורה בזה שפיר אמר, וביקנה"ז קדוש יו"ט דרבנן קודם להבדלה דהוי דבר תורה לרבינו, אמנם כאן חיובא דברכות הוי דרבנן, לכן ברכת סוכה דהוי דבר תורה המצוה שעליה הברכה קודמת לברכה דהוי על מצוה דדברי סופרים. ודר"ק.

עוד יתכן דמוקי משנה דהילך מצה הילך חמץ כר"ש בן ננס ור"ש (מנחות מה, ב), דכבשים באין בלא לחם, ולחם אינו בא בלא כבשים, ולכן מצה קודם לחמץ, דלחם הפנים חובת היום, והן ובזיכין מעכבין זה את זה, כדתנן (שם כז, א) הסדרים והבזיכין מעכבין זה את זה, אבל שתי הלחם באין בגלל כבשים, דמהאי טעמא אמר שילהי הוריות (יג, א) עומר קודם לכבש, שתי הלחם קודמין לכבשים [לדידן דקיי"ל כי לחם בא בפ"ע, כפסק רבינו] והכא נמי לדידהו דכבשים עיקר מצה קודם לחמץ, שתלוי בכבשים, ובא בגלל כבש. ועיין ירושלמי פרק כיצד צולין על משנה דחמשה דברים באין בטומאה (פסחים פ"ז ה"ד) תנא חש לון ותני חמשה. הרי דחש לתנא דאמר כבשים עיקר יער"ש, ולא מוזר לומר דסתם משנה כר"ש בן ננס, ובזה מספקא לרבינו, לכן השמיט זה, ודר"ק.

הלכה יג

[יג] וביום השמיני כו' יושבים בה ואין מברכין.

בגמרא (סוכה מ"ז ע"א, ודילמא סברי להו כמ"ד כיון שבירך ביר"ט ראשון כו', גמירי דמאפר אתו. מאד יפלא דכל גדולי הדור לא עשאו אז סוכת מצוה. ועיין תוספות. ונראה לפרש, דקיי"ל בפרק מקום שנהגו (פסחים) דף ג"ב ע"א, דהנהו דידיע בקביעא דירחא אי מקלעי במדבר עבדי מלאכה ביר"ט ב', ובישוב אסור, ה"ג הכי פירושו, דהמה ידעו בקביעא דירחא [עיין חידושי ריטב"א] ובאפר היכא דיתבי אם שעשו סוכה, כמו דאמרי סוכת רועים, מ"מ המה כיון שבירכו ביר"ט ראשון שישבו בסוכה, ששם לא עשו רק יו"ט אחד, נמצא דהשתא כי איקלעו לישוב (אם) [יום] שמיני, אם הוה שביעי, הרי המה לא ברכו בתחלת חלות המצוה ביום שני, שלפי הספק הוא יו"ט ראשון, היתה הברכה ביום שלפני החג, וגדולה מזו נראה, דאפילו אם היו חולים או מצטערים ביר"ט ראשון, ולא ישבו בסוכה, וברכו ביום שני על הסוכה, כיון שאז בהיותם במדבר לא היו חייבים לישוב בשמיני בסוכה, והיתה המצוה נמשכת רק עד סוף יום שביעי, ואימתי חל עליהם חיוב דשמיני כשבאו לישוב, א"כ לא היו נפטרים בברכה ראשונה, והיו צריכין לברך בשמיני על החיוב החדש, א"כ מאי דלא ברכו ע"כ דסברי דשמיני מיתב יתבינן ברוכי לא מברכין, וזה נכון, ולפי התוס' לעיל מ"ג (ע"א ד"ה לא ידעינן) צריך לפרש דהם דרו במקום דמטו שלוחין, ואקלעו לאתרא דלא

